

TIDSTABELL 7. juni - 21. november 1940.

7. juni: Konge og regjering forlater Tromsø. Reisemål England.

8. juni: Utenriksminister Koht og general Fléischer følger etter.

Ingen tysk reaksjon på forslaget om nøytraliseringsplan med våpenstillstand.

Forsvarssjefen, general Oggo Ruge, telegrafisk henvendelse på diplomatisk vei til den tyske overkommando via Stockholm-legasjonen m.m.:

"Konge og regjering har forlatt landet og gitt meg befaling om å innstille fiendlighetene."

9. juni: Tysk telegrafisk ultimatum - norsk svar og ordreteknisk frist som aksepteres. Våpenstillstandsavtalen trer i kraft klokken 24.

10. juni: Norske forhandlere med ubegrenset fullmakt underveis etter tysk forlangende.

Kapitulasjonsforhandling på Spionkop på Bjørnefjell mellom sjefen for de tyske stridskrefter i Nord-Norge, generalløytnant DIETL og den utsendte befullmektigede for sjefen for de norske tropper i Nord-Norge, oberstløytnant Wrede Holm, som opptrer på vegne av den norske forsvarssjef, general Ruge. Avtalen, som undertegnes kl. 9,15, henviser til at fiendlighetene mellom de deler av den norske forsvarsmakt som hadde stått i kamp med den tyske Wehrmacht inntil klokken 24 den 9. juni, allerede er blitt innstillet i henhold til den inngåtte våpenstillstandsavtale, trådt ikraft på angjeldende tidspunkt ifølge Bjørnefjellsavtalen p. 2 skal alt krigsmateriale som tilhører den norske hær, marinen og flyvåpenet inklusive det som var etterlatt av de allierte tropper - uten hensyn til om det befinner seg i hendene på norske tropper eller i leirer, felttøyhus eller hvor det enn ellers måtte befinne seg i Norge utleveres til den tyske forsvarsmakt.

Ifølge en sluttpassus forplikter partene seg til samvittighetsfullt å respektere de kapitulasjoner som (allerede) er inngått.

Samme dag klokken 11 innleds ^eforhandlingene i Trondheim mellom den tyske generalstabssjef oberst Erich Buschenhagen og oberstløytnant R. Roscher Nielsen på vegne av forsvarssjef

Ruge. Den generalt formede kapitulasjonsavtalen oppfyller de krav som sendemann de. Bräuer fremla i det tyske ultimatum for utenriksminister Koht og den norske regjering om morgenen den 9. april. Den inneholder foruten en preambel om særlig innrømmelse til den siste kjempende norske 6. Divisjon, en hovedbestemmelse i pa. 1 hvorefter SAMTLIGE NORSKE STRIDSKREFTER LEGGER NED VÅPNENE OG FORPLIKTER SEG TIL IKKE Å GRIPE TIL VÅPEN IGJEN FOR KRIGENS VARIGHET MOT DET TYSKE RIKE ELLER DETS ALLIERTE:

Overholdelsen av denne forpliktelse på vegne av den norske forsvarsmakt påhviler forsvarssjef Ruge som en streng folkerettslig plikt etter Haager landskriksreglementet artikkel 35. Det samme gjelder den norske regjering.

Pa. 7 i Trondheimsavtalen har krav på en særlig interesse: "Den demobilisering som allerede er innledet av den norske overkommando gjøres også gjeldende for de norske tropper i Finnmark. Bestemmelsene om å legge ned og å avlevere våpen og utstyr o.s.v. gjelder i samme utstrekning for dem. Unntatt er to bataljoner og ett batteri ved grensen i Øst-Finnmark. Inntil grensevakten er endelig ordnet, skal disse som hittil ha vekten under befaling av fylkesmannen i Finnmark, under navn av henholdsvis grensevaktbataljon og grensevaktpoliti batteri." Ordningen kom i stand etter et norsk ønske. Klokken 18 avreise for oberstløytnant Roscher Nielsen ledsaget av forbindelsesoffiseren til Forsvarets Overkommando, major Neef med adjutant. Etter mellomlanding med fly i Fauske, ankomst Målsnes 11. juni klokken 0,20. (kilde: overkommandoens krigsdagbok.)

11. juni: Foreligger på formiddagen Hitlers ordre om at de norske reststyrkene i Øst-Finnmark må stå under tysk kommando.

Forhandlinger med general Ruge. (Nordmo)

Klokken 16: Oberstløytnant Roscher Nielsen ledsaget av major Neef fly¹ til Narvik. Den tyske øverstkommanderende von Falkenhorst med stabssjef tilstede foruten sjefene for forsvarsgrenene. Inngås avtale, heretter kalt NARVIKAVTALEN mellom oberst Buschemhagen og Roscher Nielsen som et supplement til Trondheimsavtalen om at de norske styrker i Øst-Finnmark stilles under tysk overkommando. Ordrene fremsendes fra Wehrmacht via fylkesmannen i Tromsø, Hans Gabrielsen. Ifølge avtalens punkt 4 forplikter Forsvarets Overkommando

seg til ikke å underrette den " t i d l i g e r e " norske regjering om kapitulasjonsavtalen og andre informasjoner.

12. juni: Forsvarssjef Ruge sender skrivelse med diverse bilag til legasjonen i Stockholm medkurér - for videre formidling til regjeringen. Forteller at tyskerne omgås med tanken på å ikke anerkjenne regjeringen, men opplyser intet om at hans befullmektigede dagen før har inngått en avtale ^{der tyskerne} karakteriserer samme regjering som den forhenværende eller tidligere. Som bilag følger med en ikke korrekt/misvisende avskrift av Trondheimavtalen, men hverken Bjørnefjelsavtalen eller Narvikavtalen. Derimot medsendes en instruks til oberst Faye som avtalens pa. 7, men ikke et ord om Narvikavtalen og dens pa. 1. Telegramutvekslingen som førte til våpenstillstandsavtalen vedlå derimot.

Ifølge den tyske overkommandoens krigsdagbok konferanse i Tromsø mellom major Neef og oberst FAYE, som overtar kommandoen over grensevernstroppene i Øst-Finnmark (til avløsning av oberstløytn. Edvard Os). Oberst FAYEs avreise til Kirkenes. Befalingsordning: gjennom fylkesmann Gabrielsen, som mottar sine direktiver fra den tyske forsvarsmakt (p.t. gjennom major N e e f .) (Senere den tyske kommandant i Tromsø, oberst Weiss.)

I major Neef's telegrafiske innberetning til Gruppe XXI, Trondheim, (von Falkenhorst) heter det ifølge dagboken:

- 1) Major Neef ankomst til Tromsø 12.6.40 kl. 22. Ved bygrensen mottatt av politimester og æresvakt.
- 2) I tilslutning hertil konferanse med fylkesmannen og oberst Faye, lokal sjef Øst-Finnmark. Kommandoforholdene entydig avklaret og godkjent. Faye reiste i natt til Kirkenes.

13. juni: Major Neef i konferanse med fylkesmann Gabrielsen: Det ble tilbake noen medl. av den tidl. norske regjering i Nord-Norge. Disse anses som privatpersoner og har ingenslags beføyelser.

Den politiske utøvende myndighet hos fylkesmann Gabrielsen for Finnmark, Troms og nordre Nordland fylke inntil definitiv regulering av forholdet fra Oslo. Anerkjennelse av Administrasjonsrådet i Oslo.

14. juni: Paris okkuperes av tyske tropper.

Kunngjøring over Moskvakringkast^{en} at Finnmark herreløs pro-

vins og at en pufferstat må opprettes.

Forsvarssjef Ruge informerer major Neef, også om russiske fly over Vardø, i sydlig retning.

19. juni: Forbindelsesoffiseren major Neef blir beordret til våpenstillstandforhandlingene med Frankrike. Avløses av major von Schlebrügge.
23. juni: St. Hans aften. Major Lindbäck-Larsen som er plassert som stabssjef og militær sakkyndig hos fylkesmann Gabrielsen i Tromsø til gjennomføringen av avtalen av vakthold i Øst-Finnmark, jfr. Narvikavtalen, beordres av forsvarssjef Ruge og generalstabssjefen, oberst Halvor Hansson til konferanse på Nordmo. Her får han vite at vaktordningen formentlig blir permanent og mottar en hemmelig instruks med utgangspunkt i grensevaktordningen ^{om} å bygge opp kadrene for en ny norsk hær, med befalskole, og jevn rekruttering fra alle hærens regimenter. Våpen og utstyr fra tyskerne - gjennom trinvis forhandlinger, omfattende etterhvert håndgranater, maskinpistoler, bombekastere, artilleri, sambandsutstyr, og helst også fly.
24. juni: Parallelt med denne instruks får majoren med en skrivelse merket personlig til fylkesmannen der Ruge gjør rede for utdannelsesplanene for det kommende befals- og offiserskorps. Skrivet er sendt, står det, fylkesmann Gabrielsen og oberst Faye. Det blir ikke å meddele videre i denne form. Men oberst Faye sørger, gjennom sine ordrer og direktiver for øvelsene, for at utdannelsen blir lagt an overensstemmende med foranstående, heter det til slutt. Medvirkende ved valget av Faye har foruten hans tidligere tjenestegjøring i Øst-Finnmark og hans krigserfaring som sjef for 7. brigade, nok vært hans erfaring som lærer ved skyteskolen og sjef for krigsskolen.
- Et omfattende skriv av 24. juni stilet til fylkesmann Gabrielsen og oberst Faye med forholdsvis åpenhjertig beskrivelse av utdannelses- og tjenestegjøringsplanen oversettes og leveres forbindelsesoffiseren major Schlebrügge til underretning.
26. juni: Meningen er tydeligvis med minimal eksponering av planene å uteske en første tysk reaksjon. Det synes rimelig å regne med at forsvarssjefen har kalkulert med at den tyske

overkommando kan være interessert i å la det norske hovedkvarteret på Nordmo bli bestående, som en hensiktsmessig regulator av de praktisk militære problemer det her er tale om. Men samme dag kommer beskjed fra major Schlebrügge: de norske vaktstyrker vil likevel bli avløst av tyske SS-avdelinger. Grunnen oppgis ikke, men årsaken er åpenbart en forverring av situasjonen i visse grenseområder mellom Tyskland og Sovjetunionen. Hvorvidt forsvarssjefens overlevering av oversettelsen av skrivet til fylkesmannen og oberst Faye er foregått før eller etter nevnte underretning, framgår ikke.

27. juni: anmoder forsvarssjefen offiserene om å avgi æresord om ikke å kjempe mot Tyskland eller dets allierte. Dermed blir de fange av sitt æresord istedenfor å måtte gå i vanlig krigsfangenskap. Selv avgir han ikke æresord, hvilket i og for seg er upåkrevet. Som den der har gitt fullmakt til å underskrive kapitulasjonsavtalen, er han bundet i de mest forpliktende former.

Forsvarets Overkommando oppløses.

28. juni: - Ruge med stab reiser sørover til Oslo.

12. august: Oberst Adlerkreuz, sjefen for den svenske forsvarstabens etterretningsavdeling, oppsøker på aftenen den tyske mil.att. i Stockholm og underretter ham om at et massivt russisk overfall på Finland skal være umiddelbart forestående. Hitler mottar meldingen neste morgen. Og den blir blandt flere andre tungen på vektskålen ved vurderingen av faren for Sovjet. Von Falkenhorst og oberst Buschenhagen kalles pr. fjernskriver til Berlin. Og von Falkenhorst kan allerede den 15. august orientere general Dietl i Trondheim om Hitlers beslutning om å forelegge tyngdepunktet i disponeringen av okkupasjonstroppene til Troms og Finnmark. Samtidig åpnes forhandlinger med finnene i Helsingfors om transitt til Kirkenes.

15. august: Ifølge Gunnar Jahns dagbok: "I Finansdepartementet besøk av journalist Monsen i Arbeiderbladet, som fortalte at Arbeideren var blitt besatt av tysk politi idag kl. 5 og at redaktørene og andre kommunister var arrestert. Det samme gjaldt flere aktive kommunister. Han fortalte også at Arbeider-

partiets folk som var kommet fra Sverige sa at finnene var mer engstelige og at Tanner - som gikk ut av den finske regjering i dag - hadde spurt Per Albin Hansson om Sverige ville hjelpe. Hans svar var ullent som vanlig, d.v.s. nei. Finnene vil derfor neppe ta opp kampen en gang til. De vil strekke våpen som randstatene.

Jeg vet ikke hvordan jeg skal bedømme dette, skriver Gunnar Jahn (i sin dagboknotat), men sett i lys av den meddelelse som jeg fikk fra Stahlecker via Jonas Lie i dag om at kommunistpartiet var forbudt i Norge fra i dag av, leser jeg det som om vennskapet mellom Tyskland og Russland er kjølnet. Om dette fører videre, er ikke mulig å si. Kanskje kan det henge sammen med at Tyskland nå føler seg sterkere.

16. august: 6. Divisjon Tromsø skriver til Administrasjonsrådets formann om Nord-Norges forsvar. Det militære distriktsforvaltningskontor for Nord-Norge henstiller at det blir tatt opp forhandlinger med okkupasjonsmyndighetene om gjenopptagelse av normal fredsvirksomhet for 6. Divisjons vedkommende, skriver major Lindbäck-Larsen. Mob. oppgjørene må bringes i orden og krigstjenestekort og meddelelse om krigstjenestegjøring må sendes ut som vanlig eller helst alt ut på høsten.

Mob. planene må revideres og det trenges avtale med de lokale tyske myndigheter om lagringen av avdelingenes militære utstyr. En slik ordning vil ikke være i strid med avtalen mellom den norske og den tyske overkommando om innstillingen av fiendtligheten i Nord-Norge, legger Lindbäck-Larsen til. Den vil tvertimot være den naturlige konsekvens av avtalen.

20. august: flyr fylkesmann Gabrielsen og majoren til Oslo og oppsøker samme dag Administrasjonsrådet. I møtet gjør begge herrene rede for sine planer om et norsk militært forsvar side om side med, eventuelt senere til avløsning av, det tyske. Lindbäck-Larsen gjorde rede for de organisatoriske og militærtekniske sider av saken, mens Gabrielsen understreket at de norske interesser først og fremst gikk i retning av å beskytte landet mot øst, selv om man da måtte samarbeide militært med tyskerne.

Etter møtet konfererte Rådets formann, fylkesmann Christensen underhånden med dr. Dellbrügge om spørsmålet. (Denne Terbovens høyre hånd under riksrådsforhandlingene) anså ikke spørsmålet aktuelt.

3. september: Majoren innleverer et PM til Hærens sivile administrasjon og til Justisdepartementet om de retningslinjer som tenkes fulgt når man skal opprettholde et visst mob. beredskap. Han går inn for å opprette befalskole og forskole til befalskole. Selve befalskolen bør neppe ligge i Harstad, men i Ramsundet. Styrken mobiliseres som normale formasjoner av 6. Divisjon. Det tyske behov for sikkerhet anser majoren dekket. Slike bataljoner som han foreslår oppsatt kan ikke bety noen som helst trusel mot den tyske okkupasjon. Selv om man bortser fra at bataljonenes viktigste befal vil være bundet av sine æresord, vil bataljonene for sin eksistens være avhengig av tilførsler og transportmidler som tyskerne helt vil kunne kontrollere.

omkring

20. september: anmoder majoren, ifølge sitt eget PM. om forsvaret av Finnmark av 24. oktober, den tyske Wehrmachtsbefehlshaber i Tromsø om at denne må formidle en sammenkomst med general Dietl, den tyske øverstkommanderende for Nord-Norge. Majoren har på forhånd utarbeidet et PM. til bruk ved innledningen av forhandlingene med de tyske myndigheter. Det ble, ifølge hans egen redegjørelse, forelagt fylkesmannen, som ikke hadde noe å bemerke.

21. oktober: har major Lindback-Larsen en konferanse k Kåfjord i Alta med general Dietl. Generalen anså seg ikke berettiget til å drøfte et spørsmål om den art det her dreide seg om, da det overveiende var av politisk natur.

24. oktober: utarbeidet majoren i Tromsø en skrivelse til Innenriksdepartementet. Etter de resultatløse forhandlinger direkte med de tyske militære, ønsket fylkesmannen og han å fremme saken like overfor det nye riksstyret som var innsatt etter rikskommissær Terbovens berømte og beryktede tale den 25. september. Her ble hele materialet lagt frem inklusive for-svarssjef Ruge hemmelige instruks. Kort etter oppsøkte fylkes-
ekspedisjons-
mannen og majoren sjefen for kommunalavdelingen i Innenriksdepartementet, O. Vries Hassel, orienterte ham og overleverte ham skrivelse med diverse bilag for at han kunne fremme saken overfor sin sjef, kommissarisk statsråd Hagelin. Dermed gikk ekspedisjonen også til NS Fører, major Quisling.

Den

1. november: hadde major Lindbäck-Larsen i Tromsø et sammenstøt med rikskommissær Terboven. Quisling omtaler saken i en av sine uttalelser under prossessen i 1945, se det offisielle referat s. X.

20. til

21. november: Under et besøk i Oslo ble majoren arrestert. Fylkesmannen ble også tatt noen måneder senere, men slapp ut meget raskt, visstnok etter intervensjon av Vries Hassel via Hagelin. Først i juni 1941 ble fylkesmannen arrestert av tyskerne på ny. Denne gang for godt - for krigens varighet.

Lone Hartmann

275

Asell, Herman Harris

Brev til Maria Quisling 5/4 og 8/4 1951
samt "Erklæring under eds ansvar" datert
10/5 1951 om Quislings Berlin-reiser 1939.

Originaler.

Kjære Marie Crustling,

Det er kommit mig for ære, at jeg skalt
have været mig med at være vitne i saken
med statsministeren Crustling. Jeg vet ikke om
en slik påstand at kommit dem for
å rykke fram at det da er vidne tilfelle
Jeg finner derfor i mætte til mig den
fint at meddel at jeg som fang i Akers
hus fangst skrev et brev til Deres mams
advokat, Henrik Ruge, og sa ham at
jeg mente at kunne gi viktige opplysning
er og bed ham gi mig omledning til
at være vitne i saken, men ikke til innhale

Deres trofaste

Herman Harris Hall

fd. Oslo 5/4 1951.

Ett brev under etts ansvær.

Forsandstift av rykte om at hr. Kaptein skulde ha følt
Vidkun Quisling levende væren og løstet 1939 till å reise till
Berlin og der utbetalt ham et beløp på kr. 15000. - skall
vi opplyse, at ingen av delene har noget med virkeligheten
å gjøre: Begge de nevnte reiser er forandret av mig, og betal-
set av mig og ^{dermed} beløpet kr. 15000. - er utbetalt Quisling
av mig. Forsandstiftene till dette var følgende: Gjens-
nem dr. i Statsøkonomi, dr. Rapote, og dr. i Statsøko-
nomi von Hippel Kokenstein: var vi annert om å over-
ta ledelsen av en vitenskapelig internasjonal bevegelse, Sosial-
-Individualisme, hvis formål var å søke å bygge bro over
den Privatkapitalistiske till Statskapitalistiske systemer, - eller,
annest. - Jeg annest Quisling væren og løstet 1939 om å
komme till Berlin for å drifte oppbygningen mig og dermed
heres, og betalte hans erholdninger dermed og kr. 15000. - till
støtte for hans blads - "Nitt Falck" - arbeidet med saken. Efter annest-
ning av hr. Kaptein uttalte jeg ham at Quisling fylgte mig indlydende
p. l. Oslo 10/5 - 1957. Dr. Herman Holms Stall.

Oslo, Ritz Hotell, 8. 4. 1957.

Kjære Carin Crisling,

Kjære mr Crisling,

Jeg er veldig i utpelt kommet meg for dere om jeg ville ha megret meg ved å være vitne for deres mann, og innrakte, at deres mann skulle se tilbake om å ville ha meg som vitne. Jeg syntes at slike påstander kunne være kommet også uten for øre. Jeg tillates meg derfor å muddle dem, at den påstandte påstand er en så grov utsaenhet, som det overhodt er uenig i den sak: Jeg ventet i spenning lengre på å bli innkaltt som vitne, og da jeg syntes, at det var et serimdy lengre, skent jeg at dere ville advokat Hvarne Berge og så fram, at jeg mente å ha versifelle opplysninger till støtte for deres mann og ventet å bli innkaltt som vitne. Jeg leverte besvart av till den offisielle valtmann for Oslo i skrivetens freyde. Jeg har ikke fått noget svar. Jeg kann ikke tenke meg, at deres mann har videt motsatte og, at jeg bli avhørt, som jeg fremre ikke noget svar fra Hvarne Berge.

Deres skrivelse og forekomme
Norman Harris Stalle